

Misc. I, 6ⁿ.

1,63

12
13
14
15
16
17
18
19
20
21
22
23
24
25
26
27
28
29
30
31
32
33
34
35
36

Q. D. B. V.
DE

29

COMMUNIONE FIDELIUM CUM DEO, ET INTER SESE,

(Von der Gemeinschaft der Gläubigen mit Gott, und sich selbst untereinander.)

PRÆSIDE

DN. GOTTLIEB WERNSDORFIO,
S.S. THEOL. DOCT. ET PROF. PUBL. ALUMN. SAXON.
EPHORO, COLLEGIUM SUI H. T. DECANO,
DOMINO, PRÆCEPTORE, ATQVE PATRONO SUO, OMNI
HONORIS ATQVE OBSERVANTIÆ CULTU ÆTER-
NUM DEVENERANDO,

AD DIEM XXV. OCTOBR. A. R. S. cId Id cc. ix.

E CATHEDRA DIVI LUTHERI

OLIM PUBLICE DISSERUIT

AUCTOR

M. JOANNES PAULUS DOERFFELIUS,
PLAVIA-VARISCUS.

VITEMBERGÆ, PRELO EICHSFELDIANO.

1735.

(4.)

§. I.

Uanta Numinis divini erga genus humanum gratia sit, ac bonitas, si non alio, hoc uno tamen constare indicio poterat, quod Filius DEI non modo naturam hominis assumpsit, sed etiam nunc pios omnes quoad substantiam, per fidem, arctissime conjungit secum, ac copulat. Quod ipsum tantæ sublimitatis, & excellentiæ beneficium est, ut & omnem rationis captum excedat, & ab Apostolo, *Eph. V, 32.* conceptis verbis *magnus* nominetur, proximumque a Trinitatis, ac Incarnationis mysterio locum, jure quodam vindicare sibi videatur. Negabant olim Chaldaei sapientes, Deos cum hominibus habitare, *Dan. II, 11.* quod arbitrabantur, angustiorem esse Numinis majestatem, quam, quæ cum abjecto miseroque homine habere commercium debeat. Sed e Scripturis didicimus, eam esse DEI benignitatem, ut minime omnium suam infra dignitatem existimet, demittere sese in pectus hominis fidelis, illudque inhabitare. *Job. XIV, 23.*

§. II. Enimvero simulac, juxta ordinem, quem in reparando homine, præunte Scriptura, concipimus, peccator in regeneratione fidem concepit, per eamque a reatu, quo premebatur, per imputationem justitiæ Jesu Christi, est liberatus, ad Eundem plene in gratiam receptum, propius accedit Deus, ejusdemque pectus a peccatorum sordibus, qua *dominium*, repurgatum, velut gratum sibi hospitium occupat, in eoque, nisi

A

per

per peccata graviora & contra conscientiam commissa ejectus fuerit, subsistit, ac commoratur.

§. III. Hinc quædam hominis cum DEO communio, quam Græci κοινωνίαν vocant, quamque velut omnis gratiæ divinæ scopum, ac metam, collaudat Apostolus, 1. Cor. I, 9. Præclare, ut semper, de hac *Joannes*, ὁ θεολόγος, scribit: *Quod vidimus, & audivimus, annuntiamus vobis, ut & vos societatem, κοινωνίαν, habeatis nobiscum, & κοινωνία nostra sit cum Patre, & cum Filio ejus Jesu Christo* 1. Ep. 1, 3. Et mox: *Si dixerimus, quod κοινωνίαν habemus cum eo, & in tenebris ambulamus, mentimur, & veritatem non facimus: Quodsi in luce ambulamus, scitur ipse est in luce, societatem, κοινωνίαν, habemus inter nos mutuam, & sanguis Jesu Christi, Filii ejus emundat nos ab omni peccato.* 1. c. v. 6. 7.

§. IV. Atque hanc quidem doctrinam nostrates Theologos in *systematibus*, vel omnino præterire, vel saltem obiter, ac perfunctorie tradere, in eaque tractanda Lutheri sententiam, qui primis ab emendata religione temporibus, sæpenu-mero graviter eandem disputarit, deserere, *Arnoldus*, scribit, P. II. Hæresiol. L. XVI. c. 9. n. 3. f. 94. *Wie elendiglich*, inquit, *die hochtheure Lehre von der Vereinigung Gottes mit den Gläubigen, und unter einander, tractiret worden, zeigen die so genannten Theologische systemata, die von Lutheri Sinn NB. völkömlich abweichen, welcher in den ersten Jahren sehr kräftig von solchen Sachen geschrieben; da man fast nichts anders davon zu sagen gewußt, als was die Schul-Lehrer aus ihrer thörichten Vernunft davon speculiret, und phantasiret haben.*

§. V. Quid vero tandem est calumniari, ac furere, si hoc non est? *Quiritatur*, frigide ac jejune tractatam esse doctrinam de communione fidelium cum DEO, ac inter sese. Annon vero *Wigandus & Judex* in syntagm. Bibl. P. I. p. 1246. annon *Chemnitius* de Cœna cap. X. fol. 62. 63. seq. & de duabus naturis in Christo c. VII. fol. 38. annon *Brochmandus*, in system. p. 296. seq. *Huffmannus* in Breviar. suppl. c. XIV. th. 1. p. 230. seq.

&

& in Præf. ad F. C. append. ad Art. XII. §. 3. p. 622. *Calovius* in system. p. 534. 548. *Quenstedius* in systemate P. III. cap. X. fol. 614. seq. *Dannbauerus* in Hodof. Phan. IX. p. 864. & X. p. 1224. sq. annon *Guil. Lyserus*, *Matthiæ*, alique Doctores hoc argumentum graviter, copiose, ac sobrie sunt persecuti? Annon *B. Königius*, suo in *Compendio*, quod, ob methodi *αυσθησων* tantopere invisum est Novatoribus, ut tantum non Anti-Christianismi postulent, hoc argumentum ex instituto, & data opera pertrastavit? Cumque in subsequens exprobrat nostris, quod hoc ipsum mysterium explicatissime tradere, multisque distinctionibus ab adversariorum corruptelis tutum præstare studuerint, quo jure illos frigida, ac jejuna doctrina insimularit, nisi forsan frigidum & jejunum fuerit, in describenda mysterii hujus indole ac natura nullam *Deificationis*, *confricationis cum DEO*, *absorptionis ab eo*, *excentricationis*, *colliquationis cum DEO*, *amissionis in DEO*, aliorumque id genus vocabulorum, quibus inanibus *Arnoldus* cum suis Mysticis, delectatur, mentionem fecisse. Lutherum, annis initia emendanda per ipsum religionis proxime secutis, aliquanto durius, & securius de hoc mysterio locutum fuisse, ut non infitior, ita & illud tenendum est, eum, quippe monachum, Theologiae Mysticae asvetum, vel inscium etiam, eorundem flosculos meditationibus admiscuisse, a quibus tamen, posteaquam *Carolostadii*, & *Münzeri* exemplo, quantum inde oriri posset incommodi, didicerat, sciens, prudensque abstinuit, & aliis, ut idem facerent, auctor fuit.

§. VI. Alioqui vox *κωνωνίας* non eodem modo sumitur in Scripturis. Descendit enim *ἀπὸ τῆς κωνωνείης*, quod uti vel significat (α.) alteri aliquid *de suo largiri*, aut in commune conferre, quam in sententiam dicitur, *ταῖς χεῖρας τῶν ἀγίων κωνωνείης*, *Rom. XII. 13.* & *Gal. VI. 6.* vel (β.) de alieno, etiam publico aliquid accipere, ut *Rom. XV. 27.* sic & vox *κωνωνία* duplicem significationem habet, nunc ad *dandum*, ut *2. Cor. VII. 4.* *Ebr. XIII. 16.*

ubi vetat Apostolus τῆς ἐν ποίαις καὶ κοινῶν ἐπιλευθάνεσθαι: nunc ad accipiendum, utpote 1. Cor. X, 26, quo in loco Paulus inter corpus Christi & panem consecratum, nec non sanguinem & vinum, veram κοινῶν intercedere docet, idque ad simultaneam utriusque dispensationem.

§. VII. Hoc loco κοινῶν utroque significato capitur, notatque ex mente B. D. Rappolti ad Epist. Joannis loc. cit. & unionem, & communicationem, & quoad hanc posteriorem, ex parte Servatoris, donationem præstantissimorum donorum, & beneficiorum, ex parte piorum, eorundem acceptionem.

§. VIII. Duo igitur involvit κοινῶν: Primo quidem spirituales nostri cum DEO conjunctionem: ex qua κοινῶν τῆς θείας φύσεως dicimur, 2. Petr. I, 3. Deinceps bonorum, ad hanc pariter & alteram vitam pertinentium, communicationem, quæ quidem sunt in hac vita, gratia DEI, & omnia illa beneficia, per quæ ad æternam salutem perducimur; in altera autem vita intuitiva S. S. Trinitatis contemplatio, & beatitudinis, quæ ex hac re summa erit, perpetua fruitio. De utrisque Scriptura passim, Jo. XIV, 23. VL 56. XV, 4. 5. 6. Rom. VIII, 9. u. i. Joan. IV, 12. 13. Luc. XX, 36. Phil. III, 21. Col. III, 24. i. Joan. III, 2. Vid. B. Rappoltus l. c.

§. IX. Facile autem apparet, conjunctionem illam, seu unionem, quam κοινῶν vel supponit, vel etiam involvit, minime oportere confundi cum generali illa, quæ ad providentiam Numinis universalem spectat, omnibusque adeo hominibus est communis: neque etiam cum specialissima illa gloriosa, & solvi nescia, quæ cœlis est reservata. Enimvero generalis illa est omnium viatorum: Nostra, sive specialis, solum venatorum: specialissima, solum Electorum, & comprehensorum, 2. Cor. V, 7. Illa fluit ex divina omnipræsencia: Ista e regenerationis gratia: Hæc ex æternæ felicitatis gloria. Arctior, & indeclinabilis est generalis: arctior, sed evitabilis, ac dissolubilis, est specialis gratiosa: arctissima denique, ac prorsus indissolubilis,

bilis, est *gloriosa*. Illa est regni *potentia*: ista, *gratia*: hæc, *gloria*: Per illam nos sumus in DEO Act. XVII, 27. Per istam DEVS est in nobis Jo. XVII, 11. 12. 1. Cor. III, 18. 2. Cor. VI, 16. Per hanc & nos apud Dominum sumus perpetuo, & Deus simul est omnia in omnibus 1. Theff. IV, 17. 1. Cor. XV, 28.

§. X. Sigillarim unio specialis, eademque *gratiofa*, differt non modo a *gloriosa*, quod illa per *media* divinitus constituta, hæc *sine mediis*, evenit; sed & a *relativa* illa, atque *Morali*, qua inter Christum Mediatorem, & hominem impium in actu justificationis versatur. Uti enim omnis Pontifex *ἡμεῖς ἀνθρώπων καὶ θεῶν, τὰ πρὸς τὸν Θεὸν* Ebr. IV, 1. Ita & Christus, Pontifex secundum ordinem Melchisedeci, nostram suscipit, peroratque causam in judicio divino. Quatenus enim Mediator est, non sedet *pro tribunali*, & judicem agit, ut Deus, sed *ante tribunal*, coram Deo iudice, cum reo peccatore consistit, tanquam *παράκλητος* hujus, & Patronus, Rom. VIII, 32. 1. Jo. II, 2. nec suas ab eo rationes sejungit, sed potius cum illius conjungit, ita ut cum reo, Patronus ipse, *unam personam moralem* constituat, & *causam communem* habeat. Christus igitur in negotio Justificationis omnem peccatoris reatum in se derivat, ac recipit, eoque ad dicendam causam citato, perinde ut Paulus, Philemoni placaturus Onesimum: *Si quid Tibi hic debet, inquit, mihi imputa: Ego sanguine meo satisfaciam: Ego dependam*. Reus invicem intime suo se Patrono adjungit, dicitque: *Ego Amico meo, & amicus meus mihi proprius est Cant. VI, 2*. Vivo non jam Ego, sed vivit in me Christus, vitam autem, quam nunc vivo in carne, per fidem vivo filii Dei, qui dilexit me, & tradidit semetipsum pro me Gal. II, 20. Quo spectant omnia illa loca, in quibus homines justificandi sistuntur, tanquam *inexistentes in Christo*, utpote Rom. VIII, 1. 2. Cor. V, 21. Phil. III, 7. Hæc est unio illa *Relativa*, atque *Moralis*, inter Christum Mediatorem, ac *παράκλητον*, & inter peccatorem reum, per quam & Patronus personam peccatoris rei: & reus

personam Advocati eatenus induit, quatenus nempe Christus hominis, ad se per fidem confugientis, reatum in se recipit: homo invicem satisfactionem illius, & meritum, apprehendit, totumque sese abdit in Christum, & hujus undique vulneribus tectus apparet coram Deo. Verum, quod ante diximus, illa, qua de agimus, unio cum hac *Relativa* confundi non debet. Per hanc enim *homo peccator est cum Christo*, per mysticam vero *Christus est in homine*: Illa, nostro salutem concipiendi modo, & in ordine naturæ, *justificationem antecedit*; hæc *sequitur*. Illa inter *Mediatorem* solum, & *peccatorem reum*, eumque justificandum: hæc vero inter *P. F. & Spiritum S.* hominemque absolutum a peccato & *justificatum* versatur. Illa denique, quod imprimis tenendum est, in mutua *devolutione*, & *imputatione*: Hæc vero in gratiosa, & singularissima *inhabitatione* consistit.

§. XI. Caterum hæc ipsa unio nunc pro *actu*, seu conjunctione, vel, ut nonnulli loquuntur, *unione*, nunc pro *statu*, conjunctionem sequente, sumitur. Actus in Scripturis appellatur *desponsatio* credentium cum Deo, *Os. II, 19. 20.* Uti enim desponsatio inter homines profluit *ex amore*, & interveniente *arbitrio* firmatur, ac denique *per nuptias*, & copulam, consummatur; sic etiam spiritualis Dei, animæque per fidem conjunctione nascitur, ex intensissima Numinis erga genus humanum *charitate*, interveniente Spiritu S., quo velut *arbitrio* quadam obsequiamur in diem promissionis, *2. Cor. I, 21. Eph. I, 13. IV, 30.* quo nempe nuptias celebraturi sumus in oculis *Apoc. XIX, 7.* Status autem unionis Christi, & Ecclesiæ *Conjugium* dicitur *Eph. V, 24. 25.* Uti enim (1) *conjugium sequitur desponsationem*; ita & Unionis status actum illius excipit. Uti (2) *conjugium cum mutuo amore conjunctum* est; ita & durante *Unione* mystica non modo Deus hominem, sed & homo invicem Deum amat. (3) Uti per *conjugium duæ substantiæ arctissime conjunguntur*, ita ut sint duo in carne una; ita & in *unionem mysticam* Dei;

Dei, hominisque, substantiæ secum arctissime conjunguntur. (4) Uti in conjugio maritus uxori suæ, & vice versa; sic Deus homini per gratiam; & invicem homo Deo, per fiduciam, adheret. Uti (5) maritus *caput est suæ conjugis*; ita & per Unionem mysticam Christus suæ Ecclesiæ. Et quemadmodum (6) maritus conjugem non modo ducit, sed & *aliter defendit, ac ornat*; ita & Christus non solum desponsat sibi Ecclesiam, sed eam quoque verbo, & Sacramentis aliter, potentiæ gratia defendit, multisque rationibus amplificat, & ornat. (7) Per conjugium mas & femina *una sunt caro*: per unionem mysticam Deus & homo unus sunt spiritus. (8) Denique ut conjugium *de jure solvi* non debet; ita nec Unio inter Deum, & inter animam fidelem.

§. XII. Actus unionis, vel conjunctio dicitur etiam *adventus ad fideles Job. XIV, 23.* ob majorem approximationem, ut loquimur vulgo, substantiæ. Quo quis enim advenit, eo non solum ratione *qualitatum*, sed ipsius etiam *substantiæ* accedat necesse est. Status autem Unionis appellatur, *μονή* l. c. nec non inhabitatio, vel *ἐνοίκησις*, idque (a) *ob mansionis continuationem*. Ubi enim quis habitat, eo non ad tempus divertit, aut per noctem subsistit, sed hæret potius ibi, perpetuoque moratur. (b) *Ob animæ inhabitatæ curam, & ædificationem*. Quas enim quis ædes inhabitat, eas curat, sartasque, ac rectas conservare studet. (c) *Ob subsistentiam in anima operationem*. Ibi enim quisque laboribus suis vacat, stultasque, ac fixas occupationes obit, ubi domicilium habet. (d) *Ob familiarem cum anima conversationem*. Ubi enim quis habitat, ibi cum hospite ac domesticis familiariter conversatur.

§. XIII. Sive autem pro actu capiatur, sive pro statu, variis hinc inde nominibus ac titulis insignitur. Dicitur enim *Spiritualis, a causa & modo proprio, quod per Spiritum S. gratiose nos inhabitantem, & modo supernaturali, ac spiritali, non carnali per contactum, & infusionem perficitur*, ut loquitur B. D. Rappoltus
l. c.

l. c. Nonnulli *Accidentalem* vocant, non a *terminis*, vel *extremis*, quæ uniuntur, (quum non accidentia, sed substantiæ conjungantur,) sed a ratione conjunctionis *generali*, quæ est *accidentalis*, siquidem una substantia, quæ natura sua non est ordinata ad conjunctionem cum altera, nihilominus accidentaliter cum ea copulatur. Appellatur etiam a quibusdam nostratium *substantialis*, sed accurate loquendo *substantiarum* est potius, quam *substantialis*, & passim *B. Hulfemannus* monet, abstinendum esse ab usu nominis *adjectivi*, *substantialis*, & *adverbii*, substantialiter, quum *humani intellectus non aliter fere cadat in ista vocabula, quam cum conceptu descripti unionis modi*. Illa vero, de qua loquimur, unio, *formaliter*, & *ratione modi*, *substantialis* non est, sed *objective*, siquidem extrema, inter quæ intercedit Unio, sunt substantiæ. Communissime dicitur *mystica*, non quod in Unione morali, aut personali, aut sacramentali, aut symbolari, nihil deprehendatur mysterii, sed partim distinctionis ergo, ne confundatur cum aliis, partim quod ab ipso Apostolo *μεγα μωσχησιον* appellatur *Eph. V, 32*.

§. XIV. *Personalem* esse hanc Unionem sani omnes inficiantur: *Essentialem* Nosrates ex alio atque alio capite nunc affirmant, nunc negant. Quando enim vox *essentialis modalis sensu* accipitur, tum vero eandem *essentialem* esse adversus *Strenckfeldistas*, *Osiandristas*, *Weigelianos*, *Tremulos*, *Pietistas*, & *Fanaticos* reliquos, recte negatur: si autem *objective*, tum id adversus *Pontificios*, *Calvinianos*, *Syncretistas*, & alios quosdam merito affirmatur, quoniam ipsa *Form. Conc. Loco III. de Justitia fidei coram Deo*, in *Epit. p. 587*. inter alios hunc quoque errorem rejicit: *quod non ipse Deus, sed tantum dona Dei, in credentibus habitent*. Add. *B. Chemnit. de duabus naturis c. 7. & 31. B. Hulfem. in Breviar. in c. 14. Calov. Tom. II. System. de Omnipres. Dei Qu. III. pag. 630*.

§. XV. Sed ut paulo propius accedamus ad institutum, quando vox unionis pro *actu* sumitur, tum ea *Deus trinus efficit*,

efficit, qui per vehiculum verbi ad nos venit, & mansionem apud nos facit, ut loquitur Scriptura *Job. XIV, 23. XV, 26. Jer. XXXI, 6.* Pater quidem per *Eph. I, 17. 22. 23.* Filius per *Jo. XV, 5.* Spiritus S. per *1. Cor. VI, 9.* Omnes enim media inhabitandi conferunt, omnes animam fidelem illuminando, convertendo, regenerando, justificando in hospitium præparant, ergo & ingrediuntur, & occupant, ipsamque adeo conjunctionem conciliant.

§. XVI. Liberato Immanuel hæc omnia perfectissima sua obedientia, imprimisque passione, ac morte promeruit, *Eph. II, 20. 21. V, 15. 16.* Habitat enim Christus per fidem in cordibus nostris, *Ephes. III, 17.* Fidei autem ἀρχηγός καὶ τελειότης est Christus, *Ebr. XII, 2.* Absque hoc igitur si esset, cuius dicendum esset cum Centurione: *Domine, non sum dignus, qui ingrediaris tectum meum Matth. VIII, 8.* Neque vero hic assentior *Hornejo*, qui in *Exp. literali Epist. Joan. p. 14. 15.* & sigillatim capitis I. commatis 7. verba: *Sanguis J. Christi, Filii ejus emundat nos ab omni peccato*, negat absolute intelligi oportere: sed potius sub conditione, si nimirum in luce ambulaverimus, tum demum nos habere communionem cum ipso, & repurgari a peccato, quæ posteriora verba non sine errore quodam ab antecedentibus separentur. Cui sententiæ etiam *M. A. H. Frankium in conc. Germ.* ad stipulari memini. Verum propositio omnino absoluta est, & communionis spiritualis cum Deo causam meritoriam simpliciter ostendit, non tantum in applicatione, verum etiam in acquisitione meriti spectatam. Vocabulum enim εὐα non ad utrumque membrum, sed ad prius tantum pertinet, ostenditque conditionem subjectorum, quæ in communionem a Deo recipiuntur. Quæ quidem conditio non causa est, nec enim opera lucis, tor maculis erroribusque obnoxia, communionis illius causa sunt; sed ordinis tantum & signi, ut in illo *Rom. VIII, 13.* Si spiritu actiones carnis mortificaveritis, vivetis. Vid. omnino *B. Rappoltus loc. cit. p. 43.*

§. XVII. *Media*, quibus hæc conjunctio procuratur, ex parte Dei sunt *verbum & sacramenta* 2. *Perr. I, 3. 4. Epb. V, 6. Gal. III, 27. 1. Cor. X, 16.* Ex parte hominis non charitas, quod fanaticis est persuasum, sed Fides *Jo. XIV, 23. VI, 56. Gal. II, 20. III, 26. 27. Epb. III, 17. 1. Joan. IV, 15.* Enim vero charitas est ex lege: Unio mystica ex Evangelio. Ex eadem cognoscitur Unio 1. *Job. III, 24. IV, 25.* non per eandem *attrahitur*. Verba vero Johannis, qui scribit: *Si in luce ambulamus, sicut & ipse est in luce, societatem habemus ad invicem, quomodo accipienda sint, modo evicimus.*

§. XVIII. *Extrema*, quæ uniuntur, sunt ipsæ uniendorum *essentia*, hinc Dei trinunius, siquidem dicimur participes fieri *τῆς θείας φύσεως* 2. *Perr. I, 3.* hinc hominis, tum quoad animam, tum quoad corpus, nam & corpora fidelium dicuntur templa inhabitantis Dei 1. *Cor. VI, 15. 29. Epb. V, 30.* Neque vero *Humana Christi natura* ab hac conjunctio est excludenda, quippe quæ cum non modo in Sacra Cœna per participationem corporis & sanguinis, sub symbolis panis & vini, sed & extra eandem per fidem conjungimur *Jo. VI, 56. Gal. II, 19. 20. III, 27.* Uti enim secundum utramque naturam efficax est ad producendam fidem per verbum, & sacramenta, *Marc. XVI.* & fides in Christum, secundum utramque naturam consideratum, fertur; *Job. XIV, 1.* Sic per fidem quoque cum Christo secundum utramque naturam conjungimur. Notatu dignum est theorema *B. Menzeri T. V. Giff. Disp. VI. §. 32.* *Ubiunque de existentia, & gratiosa presentia Christi Scriptura loquitur, juxta utramque naturam accipiendum est, quia, ut non sine Deitate sua Christus est, ita neque sine sua humanitate, cum Christus non sit aliquid tertium, a deitate & humanitate distinctum, sed est sua Deitas, & humanitas personaliter unita.*

§. XIX. Ceterum ex hætenus disputatis facile constabit, in quonam forma hujus unionis debeat collocari. Ac *Arnoldus* quidem pro nugis & ineptiis reputat, de assignandis huic

huic limitibus magnopere laborare velle. In hæc enim verba porrumpit in *Hareseol. P. II. L. XVI. c. 9. n. 3. f. 94. a. b.* Es sind ja die gemeinsten Fragen, (nempe in systematibus) ob die substantia physica der Gläubigen mit der substantia der ganzen Dreysaltzigkeit, und der menschlichen Natur Christi, auch ausser dem Sacrament, wahrhaftig, realiter, jedoch impermixtibiliter, illocaliter, incircumscriptive, per consubstantiationem, oder transsubstantiationem, oder per essentia divina approximationem, personaliter, oder wie sonst, vereiniget werden? Ausser diesen NB. unnützeren Grillen wird wohl wenig gutes und kräftiges in der gemeinen Theologie, auch noch, zu finden seyn, weil es denen armen Seelen an der lebendigen Kraft, und Erfahrung gemangelt hat.

§. XX. Parum nimirum, *Arnoldi* judicio, interest, seu quis per & propter mysticam Unionem se arbitretur *transmutari* in Deum: seu etiam post sui cum Deo conjunctionem, verum se hominem, & a Deo multo diversissimum manere, existimet: seu quis *realiter*, seu *mentaliter* Dei se compotem fieri putet: seu quis naturam suam cum divina *misceri*, seu non misceri statuat. Atqui non levis, sed capitalis error est, Deum sese quoque modo fingere. Cum Rex Herodes vocem tantum Dei tribui sibi ab assentatoribus pateretur, percutiebatur a Domino *Act. XII, 21.* Paulusque & Barnabas nullo modo poterant ferre, imo manibus, pedibusque obnitebantur, ne haberentur pro Diis *c. XIV, 14. 15.* Gravius hoc est mysterium, quam, ut in eodem concipiendo per temeritatem peccare liceat. Finge, hominem persuasum habere, se Christum ipsum esse, experientia docebit, ad quantum ille prolapsurus sit factum, quod *Jes. Stiefelii* & *Ex. Merbi*, aliorumque exemplis docere potest. Conf. summe Rev. *Dn. D. Schelguigii Synopsi Contr. Art. XXI, p. 107.* Et vero numne pro nugis & ineptiis haberi debebant, quæ a Doctoribus nostris ad hoc mysterium, a corruptelis defendendum, ex ipsis SS. literis afferuntur? Sed nolo pluribus exagitare putidissimam sententiam, cujus

iniquitatem ipse Arnoldus quodammodo agnovisse videtur in den Abwegen und Mißverständnissen der Gläubigen L. I. c. XII. n. 14. p. 250. seq. imprimis p. 255. ubi B. Meisnero, Scherzero, Vareno, id testimonium perhibet, daß Sie mit grosser Vorsichtigkeit allen Mißverstand, und Excess, bey dieser Sache wegzunehmen gesucht, und sonderlich wieder allen übeln Verstand von der Vereinigung des Göttlichen Wesens mit dem Menschlichen Geist protestiret haben &c.

§. XXI. Demus igitur operam, ut rectam de hujus mysterii natura sententiam teneamus, idque eo magis, quod nullo prope tempore defuerunt, qui vel in excessu, vel in defectu peccarent. Excessu quidem omnes, qui hanc unionem, ratione formæ, ad modum ἀποθεώσεως conceperunt. Cui persuasioni quosdam etiam e Patribus vel præfuisse videmus. Irenæus L. III. adv. hæc. c. 6. f. m. 175. allegans illud Davidis e Ps. LXXXII, i. Deus stetit in synagoga Deorum: Quorum, inquit, Deorum? Quibus dicit: Ego dixi, Dii estis, & filii altissimi omnes. Hi scilicet, qui adoptionis gratiam adepti sunt, per quam clamamus, Abba, Pater. Et Basiliū M. hom. de Spiritu Sancto: Θεός, αὐτὸς ἐστὶν διὰ τὸ τοῦ ἑαυτοῦ τῶν ἀγγέλων. Et Gregorius Naz. Epist. LXIII. T. I. f. 120. scribit: τῆς ἀρετῆς ἄβλον, Θεὸν γενέσθαι, καὶ τῶ καθαρῶτάτω φωτὶ κατασπράττεσθαι, τῶ ἐν τῇ τρισσῇ μονάδι εὐαγεῖν, ἧς οὐκ ἔχομεν τὰς ἀνγὰς: Virtutis præmium est, Deum fieri ac purissimo illo lumine irradiari, quod in triplici Unitate consideratur, cujus nunc radiis leviter tantum perstringimur. Præcipue vero huic sententiæ favere visi sunt, qui Platonis sapientia imbuti ethnicam superstitionem cum Christiana religione commutarunt, ut Macarius, quem hoc nomine merito suo notat Celeberr. Büberus, in mensibus Pietisticis, m. X. pag. 359. seq. & imprimis p. 404. Clement. Alex. qui L. IV. Strom. docet, quod in contemplatione constitutus, omnibus affectibus sit exemptus, & in divinam quandam naturam transeat, θεούμενος, Deificatus. Horum

Horum vestigiis institere *Mystica* Theologiæ, quam vocant, studiosi, partim veteres, de quorum crassis loquendi formulis, ipse etiam *Taulerus* & *Rusbrochius*, conquerentur, partim recentiores, in his *C. Schwencfeldius*, *Val. Weigelius*, imprimisque *Babmius*, qui in *Aurora* cap. XXIII. §. 26. scribit: *So du heilig lebest, so bist du selber Gott, nehmlich der hochbetligte Gott, in seiner heiligen Dreyfaltigkeit.* Et c. XXIII. §. 6. persuadere homini studet: *Es sey der Mensch keine andre materie, als Gott selber.* Nec melius *Arnoldus* ipse in der *Abbildung* L. I. p. 142. *Eine Seele*, inquit, *die wie ein Eisen im Feuer, sters in Weisheit, und in Gott stebet, die ist Gott.* Et alio loco: *Gleichwie die Warmmachung und die Mittheilung der Wärme einerley Ding ist, eben so die Mittheilung der göttlichen Natur, und die Vergötterung sind offenbarlich gleichblautende Redens-Arthen.* Vid. Eiusd. *Vertheid. der Theol. myst.* p. 28. *Quæ* quidem ei merito exprobravit *Celeberr. Erzardi* in *Erwegung der Motiven*, p. 117. utut defendat, & incrustare studeat *Keslerus* *Goth. in der Krafft der Wahrheit.* p. 9. 10.

§. XXII. Etsi vero cum Patres, tum Mystici, tum denique professi fanatici *ενοθεωσω* aliquam statuerunt, ex alio tamen alioque capite hunc in errorem incidisse mihi videntur. Saniores enim *Deificationem* aliquam fidei homini tribuunt, ob illustriorem imaginis divinæ restitutionem, & accuratiorem Verbi Dei observationem, utpote *Irenæus*, cujus verba supra dedimus, *Arbanasius*, *Augustinus*, & alii. Nec negari potest, *Lutherum* ipsum, quum adhuc Theol. *Mysticæ* studiosus, nec, quantas illa absurditates secum traheret, exemplo *Carolo* *Stadii*, & *Münzeri* edoctus esset, aliquando liberioribus loquendi formulis usum fuisse.

§. XXIII. Ceteri, iudicio nostro, vel per *ignorationem* *Scripturæ* *Sacræ*, vel per nimiam *Platonica* *Philosophiæ* admira-

rationem, hos in errores prolapsi sunt. Somniabat enim Plato, animas nostras ἀποσπάρματα quædam, vel particulas, ut sic loquar, Divinitatis esse, quæque adeo diu, antequam corpora generando producerentur, extiterint: detrusas autem eas esse in corpora, tenebricosa, materialia, crassa, & molesta, quorum sordibus, velut contagio quodam inficiantur. Et quanquam redeundi ad Deum, a quo trahant originem, perpetuo quodam desiderio tangantur, eas tamen non prius voti compotes posse fieri, quam repurgatæ a sordibus, divinoque lumine collustratæ, sensim paullatimque cum Deo reduniantur, imo ad divinam, quæ promanarint antea, essentiam refluant. Nihil nos hoc quidem in argumento fingere, vel ipsius *Tauleri* testimonio confectum dabimus, ad quod eo lubentius provocamus, quod ipse alioqui ab hoc Dificationis monstro alienior esse videri voluit, & tantum non cum *Epiphanio* *ὑπονοῦν θεῶν* appellavit, credere hominem transmutari in Deum. Ita vero *Taulerus* in Conc. Dom. XV. Trin. p. m. 770. *Wenn einer den äusserlichen Menschen mit aller seiner Übung zeucht in den innerlichen vernünftigen Menschen, alsdenn begeben sich diese beyde Menschen mit einander gantz in die Verborgenheit des Geistes, darinnen das wahre Bild Gottes liegt, und da wirfft sich alles unter einander in den Göttlichen Abgrund, darinnen der Mensch von Ewigkeit gewesen ist, NB. auch ehe er geschaffen worden. Wenn nun der gütige, und barmhertzige Gott siehet, daß sich der Mensch gantz lauterlich zu ihm gewendet hat, so neiget sich alsbald der Göttliche Abgrund zu dem lautern, und zu ihm gewandten Grund des Menschen, und NB. verwandelt den erschaffenen Grund in ein unerschaffenes Wesen. Item Conc. II. Von der Creutz-Erhebung p. m. 135. Wenn der erschaffene Geist sich ergiebt mit dem Gemüth in den verborgenen Göttlichen Abgrund, so wird er in diesen verborgenen Wesen*

Wesen wiederum getragen in seine Unerfchaffenheit, da er von Ewigkeit her gewesen, und erkennt sich selbst als einen Gott, in Gott, und ist doch in sich selbst nur eine Creatur. In Gott aber sind alle Dinge Gott, da sich dieser Grund, oder Geist des Menschen innen findet. Provat quoque eodem illo loco ad testimonium Procli, quem insignem fuisse Platonicum satis constat.

§. XXIV. Prout igitur ex alio alioque capite hanc imbibent, ac defenderunt sententiam; ita quoque aliud atque aliud de iis ferendum est iudicium. Quotquot enim ob restitutionem imaginis Dei, & quandam cum Deo per charitatem assimilationem, hominibus ἀποδίδωμι tribuunt horum sententiam, quodammodo excusandam, modum tamen loquendi minime imitandum, putamus, quum non modo ἀγραφος sit & Platonius, sed & superbiam ac fastum spiritualem patriat, & infirmorum offensiones, multosque alios, etiam absurdissimos, errores post se trahat. Quia autem ob verba Scripturae non recte intellecta, nescio qua, inani persuasionem sunt occupati, horum non modo errorem, sed & contumaciam, per quam raro sese ad sanitatem reduci patiuntur, vehementissime improbamus. Utrumque horum, fallor? an experientia convictus, non diffitetur Arnoldus, in den Irrwegen L. I. c. 12. n. 22. p. 260. sq. *Ein solcher, inquit, der sich selbst mit allen seinem Wesen und Thun vor Christum hält, muß notwendig bey dergleichen impression von sich schlußsen, und denken, es sey alles schon in ihm vollbracht, was Christus zu seiner Erlösung in dem Menschen thun müssen. Und folglich wird er den wahren niedrigen Sinn, und das Creutz Christi mit Willen verlassen, und zugleich in die größte Nachlässigkeit gerathen, als ob nun nichts weiter zu thun oder zu kämpfen sey, sondern man nach eigenen Gefallen leben dürffe,*
und

und darzu alle Freyheit und Vergünstigung habe. Damit be-
 raubet der Satan solche betrogene Gemüther würcklich aller rech-
 ten Wohlthaten Christi, die er uns erworben hat, und erman auch
 angefangen, einer solchen Seele zu Nutz zu machen, und auszu-
 führen. Und das elendiste ist noch überdiß, daß sich solche See-
 len nicht wohl einreden lassen, oder warnen, weil sie ein falscher
 betrüglicher Geist allzustarck eingenommen, und besessen hat, daß
 sie von ihren Höben nicht berunter steigen wollen, noch erkennen,
 wie gar nichts sie doch gegen den hochgelobten Sohn Gottes und
 einigen Herrn seyn. Quæ omnia Ez. Merbii, & Fes. Stiefelii
 aliorumque exemplis illustrat & ad eorum historiam P. III.
 c. 4. Hæresiol. ab se traditam Lectorem ablegat, quam tamen
 mala fide, nec bono consilio, Arnoldum recensuisse, harum
 rerum periti facile assequentur.

§. XXV. Quod ad *Mysticos grassiores*, ipsosque adeo *fu-*
naticos, attinet, horum tanto magis improbandus est error,
 quanto inquinatio fons est, ex quo manavit. Quid enim tri-
 stius est, imo detestabilius, quam limpidos Israelis fontes pu-
 tidissimis Platonis aquis corrumpere? Nescit ἀποθέσειν, &
 fidelium Deificationem, vel Chrificationem, Scriptura, tan-
 tumque abest, ut eam, tanquam peculiare quoddam benefi-
 cium fidelibus promittat, ut etiam ejus ambitionem Gen. III,
 c. 5g. velut omnis miseræ originem, proponat nobis, ac sicut
 Tribuitur quidem iis κοινωτα τῆς θείας φύσεως 2. Pet. I, 4. Sed
 κοινωτα omnis non destruit id, quocum hoc illudve commu-
 nicatur, sed potius boni alicujus accessione amplificat, ac be-
 ter Deum, & hominem discrimen, quantum inter creaturam,
 & Conditorem: finitum ac infinitum, corruptissimum, & san-
 ctissimum concipi potest. Agnoscit hoc e *Mysticis Taulerus*
ipse in Medulla animæ, cap. IX. §. 57. imprimisque urget
 Rus-

Rusbrochius in Spec. at. fal. c. XXV. Ich will, inquit, den Leser erinnern haben, daß, wo gesagt wird von der Einigkeit mit Gott, man solches verstehe in der Liebe, und nicht in der Natur und Wesen. Denn das Wesen Gottes ist unerschaffen, unsers aber ist geschaffen. Deshalben sind sie unermesslich weit von einander, ich meyne Gott und die Natur, oder Creatur, daber ob sie gleich vereinigt, oder verbunden werden können, so können sie doch nicht eins werden. &c. Optarim tamen utrumque hos, & ceteros quoque mysticos, in proponendo hoc mysterio cautius & circumspectius versatos fuisse. Ipsi enim non semper observant, quæ aliis tanquam probe custodienda commendant, quod ex scriptis eorundem cuius evolventi & expendenti patet. Conf. omnino Celeberrimus Büberus in Pietist. XII. p. 404. seq.

§. XXVI. Idem mihi de iis ferendum est iudicium, qui per & propter hanc mysterii ac dignitatis plenam conjunctionem, naturam nostram cum divina misceri statuunt. Quod ipsum denuo hinc in *Patribus*, hinc in *Mysticis* noto. Ac illi quidem, si cetera sani fuerint, haud dubie hac voce non alio consilio sunt usi, quam ut conjunctionem non modo veram, sed & intimam esse insinuarent. Eadem enim de causa ipsam quoque Unionem personalem in Christo, tam ante, quam post tempora Concilii Chalcedonensis, per quamdam *utriusque naturæ permissionem* descripserunt, non, quod crederent, Spiritum cum carne, Deum cum homine, infinitum cum finito misceri posse; sed tantum, ut ostenderent, non mere *parastaticam* illam conjunctionem fuisse, aut talem, quæ in nuda *gestatione*, ac *sustentatione* consistat, sed potius intimam, cum *approximatione* mutua & vera *ωσπερ ωσθησει*, ut veteres loquuntur, conjunctam, quam in sententiam *Lutherus* ipse alicubi *duas naturas in Christo in unam personam commisceri* scribit, observante *Formula Concordiæ Declar. Art. VII. de persona Christi*

Christi p. 1051. in ed. 4to. non ut Eutychetis confusioi faveret, sed ut Nestoriana parastasi se opponeret.

§. XXVII. Ceterum uti Patres, maxime faniore, post Concilium Chalcedonense, & mota ab Eutychianis certamina, fere a vocabulo *miscere*, in Art. de Unione personali, sibi temperasse didicimus; ita multo magis ab eodem, in capite de *Unione mystica* nobis est abstinendum hoc tempore, quo videmus, absurdissimas quasque falsissimasque sententias, sub incautis loquendi formulis, in Ecclesiam invehi, hominesque tanto de mysterio male institutos ad, nescio, quas vesanas, & absurdas opiniones prolabi, quibus rectus Dei cultus infringitur, ac impeditur.

§. XXVIII. Sic igitur multi e Veteribus, juxta & recentioribus, in explicanda hujus mysterii natura *in excessu* peccant. Alii contra in *defectu*. Quam olim *Osiander* in Prussia substantialem Dei inhabitationem multo sermone deprædicaret, erant, qui Deum, qua substantiam, cum hominibus conjungi negarent. Sed recte hoc nomine reprehendebantur a *Philippo*, qui ejus sententiæ fundamenta sacris in literis ostendebat. Vid. *Hartknoch. in H. E. Pruten. L. II. c. 2. p. 314.* Nec tamen etiam nunc desunt, qui formam rationemque hujus mysticæ Unionis in sola *conformitate affectuum*, vel etiam benigna Spir. S. in *credentibus operatione* tantum figant. Quo sententiæ, post *Pontificios*, & *Calvinistas*, illi potissimum propendunt, qui *G. Calixti*, & *Job. Musæ* placita admirantur.

§. XXIX. Sed enim si alterutrum horum obtinet, tum non video, cur Apostolus hanc unionem non modo ut mysterium, sed & *ἡ μυστηριώδης*, *Eph. V, 32.* deprædicarit. Si nuda *affectuum conformitas* rationem hujus mysterii exhaurit, qui tandem differet a summa consensione, qualis inter homines, intima familiaritate conjunctos, utpote Jonathanem & Davidem, Dæmonem & Pythiam, Pyladem & Orestem, intercedebat? Christus, per & propter hanc conjunctionem, dicit,

dicit, se esse in nobis, uti ipse est in Patre, *Job, XVII, 21*. Verum ob nudam animorum consensionem nullus Amicus in altero esse dicitur, & Filius Dei non modo, qua concordiam, sed & qua essentiam est in Patre.

§. XXX. Neque vero *nuda operatio* indolem ac naturam hujus conjunctionis absolvit. Legimus enim, Deum ad credentes *venire*, & apud eos *manere*, in iisque *ambulare*, *Jo. XIV, 23*. 2. *Cor. VI, 16*. quæ quidem vocabula *ὡσαύτως* in *εὐεγγ-
γυμνία* transmutare nostro judicio est nefas. Ad hæc Petrus divinitus *δέδοξημένα* a *νοῦνάτια τῆς θείας φύσεως*, sollicitè distinguit. 2. *Epist. I, 4*. Quid? quod omnis Dei operatio substantialem ejus adessentiam supponit. Præsentis enim est operatio, non absentis.

§. XXXI. Dixeris: *Atqui Deus qua substantiam jam adest, præsentia generali: Imo hac ipsa de causa negatur, hanc Unionem amplius quid, quam novæ operationis accessionem involvere, quia Deus per & propter immensitatem jam dum tam probe adest, etiam qua substantiam, cuivis credenti, ut propior fieri non possit. Male vero supponitur, Deum ob præsentiam generalem, in immensitate fundatam, nullo modo, ulli creaturæ, qua substantiam, propiorem fieri posse. Quis enim neget, Deum, etiam qua substantiam, propius quodammodo accessisse ad creaturam, quando vel sub rubo ardente, vel pyramide ignea, vel corpore columbino, tanquam specialis præsentia symbolis, sese manifestavit? Annon Filius DEI, per naturam omnibus creatoris præsentissimus, etiam qua substantiam, propior factus est suæ carni, ita ut eo modo adsit eidem, quo nulli alii creaturæ adest? Ac licet eminentissima, & sine exemplo sit isthæc Dei hominisque in Christo conjunctio, sufficit tamen ad ostendendum, majorem approximationem substantia divina, propter fundatam in immensitate omni præsentiam, non repugnare.*

§. XXXII. Media igitur via procedendo statuimus, mysticam illam conjunctionem formaliter in eo consistere, quod substantia hominis, qua corpus & animam, cum substantia Dei trinunius, ipsaque adeo carne Christi, procul omni extensione, vel contractione, vel transmutatione, vel confusione, intime & arctissime copulatur per fidem. Dicuntur enim (1) P.F. & Spir.S. ad nos venire, & mansionem apud nos facere *Job. XIV, 23.* quæ verba ipsius substantiæ approximationem involvunt. Iidem *inhabitans* corda fidelium 2. *Cor. VI, 16.* Nullius autem solæ qualitates domus inhabitant, sed is, cujus sunt qualitates, una cum qualitatibus ipsis, inhabitat. (2) Per & propter hanc conjunctionem *κατανωσις* evadimus *τῆς θείας φύσεως* 2. *Petr. I, 4.* (3.) Conjectio Christi cum membris Ecclesiæ mystica comparatur cum amore, qui datur inter conjuges, qui tamen arctissimam quandam copulam, & extremorum præcipue *ἀδιασπαστων*, corporumque ipsorum conjunctionem involvit, ita, ut sint duo in carne una. Conf. 1. *Cor. VI, 16.* cum *Eph. V. 30.* *Quapropter divina essentia, a fidelibus mystica Unione beatis, non magis remota est, quam a meretricis scortator, cum ea in unam carnem conjunctus; aut corpore nostro anima, quo simili B. D. Dorscheus utitur, Dissert. II. Auct. in Pentadec. p. 589. seq.*

§. XXXIII. Finis hujus conjunctionis præcipuus est conservatio in statu gratiæ, seu, gratiæ in justificatione acceptæ, continuata per fidem fruitio: tum vero influxus Christi capitis in sua membra, & benigna Spiritus S. ceu in templo, per oblationem gratiæ divini, operatio: denique fidelium inter sese, in vera fide, & charitate conjunctio, de qua mox dicemus.

§. XXXIV. Actum Unionis, sive conjunctionem, excipit status, & e statu resultans communicatio. Status (I.) intercedit inter Deum Trinunum, non exclusa Christi humanitate, & inter animam credentem. *Fundamentum* ejus
remo-

remotum est, Dei, ad sui cum homine conjunctionem *activam*, propensio: hominis ad *passivam* per fidem dispositio, in qua homo se suo modo habet *active*, quia jam est renatus, & justificatus, adeoque ad cooperandum cum Deo idoneus *Eph. V, 26.* actu diligit Deum *Job. XIV, 23.* seipsum quoque sanctificat, per modum causæ secundariæ, *2. Tim. II, 21. 1. Job. III, 3.* & ut Christus sponsæ, sic ipse invicem Christo adhæret. *1. Cor. VI, 16.*

§. XXXV. *Formaliter* Unio, qua statum, consistit in mutua Dei & hominis adhæsiōne, ac præsentia, quam *κάλυψιν* nominat Scriptura l. c. Tria igitur involvit. Primo (a.) *substantiæ Dei & hominis fidelis mutuam ἀδιαστασίαν*. Est enim modus præsentia divini specialissimus, qui omnem excludit distantiam, nec modo præsentiam *generalem* supponit, sed & majorem approximationem ipsius substantiæ divini, quod supra ostendimus, involvit. Adhæc per eandem Christus dicitur in nobis manere, & habitare, imo in nobis inesse, quæ omnia essentialē ab hospitiō indistantiam evincunt. Involvit (b.) *mutuam περιχώρησιν*. Posita enim hac intima Dei, hominisque, conjunctione, tum Christus est in credente, tum homo insitus est Christo. Et quemadmodum Pater est in Filio, & Filius invicem in Patre per *περιχώρησιν* essentialē; ita & Deus est in homine, & homo invicem in Deo, per *περιχώρησιν* mysticam. Involvit denique (c.) *gratiosam ἐνέργειαν*. Præsentia enim divina nunquam expers est operationis, & ubi quisque manet ac habitat, ibi quoque operatur & agit, unde in credentibus Deus non solum habitare, sed & *ambulare* dicitur, *2. Cor. VI, 16.*

§. XXXVI. Actum igitur, statumque Unionis sequitur II. *mutua κοινωνία*, sive *communicatio*. Atque hæc quidem in *personali*, solet certis quibusdam Propositionibus, *personalibus* nimirum, & *idiomaticis*, exprimi. Ceterum Mystica, de qua nunc agimus, Unio (a.) *non admittit propositiones personales.*

sonales. Qualis enim *Unio*, talis *communio*, talis excommunicone resultans *propositio*. *Unio* autem mystica, quod supra jam monuimus, non est personalis. Ergo nec inde oriunda *communio*, vel *communio* index, *propositio* talis erit. Ne fas igitur fuerit homini credenti, dicere: *Ego sum Christus*. Quod sibi temere sumpserunt *Execb. Meth. Jes. Stiefelius*, & juvenis quidam *Gedanensis*, de quo *Dn. D. Sobelw. in Syn. Contr. Art. XX. p. m. 170. sq.* narrat, statuisse illum, per & propter *Unionem*, *essentiam nostram in divinam essentiam non aliter atque aqua in vinum transmutari*, adeoque credentem dicere posse: *ego sum Christus*. Et utinam hanc formulam non etiamnum illi defenderent, ac in crustarent, qui, sub specie pietatis provehendæ, turbas in ecclesia excitant, quorum nomina in *Compendio err. Pietist.* exhibet *Celeberr. Dn. L. Niebenck. L. VIII. pag. 128.*

§. XXXVII. Nec est, cur quis *Lutheri* sese auctoritate tueri velit, qui in *Comment. ad Gal. II.* scribit: *Fidelem per fidem conglutinari Christo, ut ex ipso, & illo fiat una quasi persona, ut cum fiducia dicere possit: Ego sum Christus*. Nam statim se explicat, addens: *id est, Christi justitia, vita, victoria est mea, & vicissim Christus dicit: Ego sum ille peccator, i. e. ejus peccata, mors &c. sunt mea &c.* Nec dicit, quod *Christus*, & *peccator* fiant una persona, sed quasi una persona. Unde facile apparet, loqui eum non de *Unione mystica*, sed de *Unione illa morali & relativa*, quæ in actu justificationis inter *Mediatorem*, & *reum peccatorem* versatur, de qua supra monuimus. *Conf. interim B. D. Neumannus, de Apotheos. fanat. §. 8. p. iii. Magnif. Dn. D. Fechtus, in Disp. de Christo in nobis, & Dn. M. Rumpius, peculiar. disp. de hoc argum.*

§. XXXVIII. Admittit tamen hæc *Unio* (b.) *Propositiones idiomaticas*, saltem *ἀναλόγως*. Quæ sicut in capite de *Christo* ad tria genera, vel classes, reduci solent; ita & hoc loco ad totidem non incommode revocabantur. Ubi tamen faten-

fatendum est, in applicandis exemplis propterea nonnullos hallucinari, quod, nostro iudicio, Communionem cum Christo *in genere*, a Communione, quæ ex *inhabitatione* resultat, non satis accurate distinguunt, utut hoc non minus sit necessarium, quam *Justificationem* ipsam, & quæ illam sequitur, *Unionem*, studiose discernere.

§. XXXIX. *Primum* igitur genus fuerit *ἀναλόγως* sic dicta *ἰδιοποίησις*. Ad quam nonnulli referunt (1.) *κοινωνίαν τῶν θεῶν θεωπῶν*, quando e. g. cum Christo dicimur passi *Phil. III. 10.* crucifixi *Gal. II, 19.* mortui *Col. II, 20.* sepulti *Rom. VI, 4.* resuscitati *Col. III, 1.* *Eph. II, 6.* Verum, si *ἀνεξίβησαν* tueri volumus, hæc omnia potius ad Unionem Relativam, & Moralem, in qua nobis imputantur, quam Mysticam, quæ post justificationem sequitur, sunt referenda, nisi forte de applicationis *continuazione*, in *statu* conjunctionis, & *gratiæ*, accipiantur. Rectius ad hoc genus reducimus (2.) *ἰδιοποίησιν τῶν ἀνθρωπίνων*. Christus enim sibi appropriat cum ea, quæ nobis ab aliis impertiuntur *bona*, utpote, quando recipimur in domum, visitamur, cibamur, potamur, *Matth. X, 40. XXV, 35.* tum quæ nobis ab aliis inferuntur *mala*, quando nempe desistimur, fastidimur, vexamur, ejicimur, *Matth. XXV, 42. Luc. X, 16. Act. IX, 4. 5.*

§. XL. *Alterum* genus harum Propositionum est *μεταποίησις*, sive singularis illa *βελτίωσις* hominis per fidem cum Deo arctissime copulati. Participes enim facti divinæ essentia, venimus in societatem exquisitissimorum bonorum ab ea dependentium. Itaque *Pater* nobis donat divinam *δύναμιν* *2. Petr. 1, 3. τὴν δύστηα, Rom. VIII, 14. Gal. IV, 7.* non quidem, ut filii simus per *generationem*, & naturam, sed per *adoptionem*, & gratiam: pacem in conscientia, *Rom. V, 1.* aliaque id genus. *Filius* ea donat, quæ nobis, per fidem in gratiam receptis, profutura undecunque promeruit. Utque enim

enim hæc ratione *acquisitionis*, & *divinæ destinationis*, ac *oblationis*, sint omnium, ratione *applicationis* tamen & *realis fruitionis*, solum sunt credentium. Per hancidem communicat nobiscum *jus regni*, non ejus, quod per hereditatem a Patre accepit, sed quod obedientia sua peperit, *Apoc. I. 6. V. 10.* Jus *Sacerdotii*, non quoad externam administrationem, sed spiritualium hostiarum oblationem, *Ebr. XIII, 15. Gaudium cordis, 1. Petr. IV, 13.* Vitam, gloriamque, non infinitam, quam ab aeterno habuit, sed finitam, & quam in resurrectione accepit *Phil. III, 21.* Quæ enim per se divina sunt, hæc Christo homini infinito modo, & ἀμέτῳ sunt communicata, a nobis finito modo habentur, observante B. Rappolto l. c. p. 23. Spiritus S. largitur nobis dona, quæ vocantur, sanctificantia, *incrementa fidei, spei, & charitatis*: ardorem pie precandi, siquidem clamat in cordibus nostris. Abba, Pater, *Rom. VIII, 15.* eundemque cum *fiducia exauditionis* conjunctum, *Gal. IV, 4.* Largitur sapientiam, & scientiam *Col. I, 9, 1. Job. II, 20.* sanctitatem *Rom. I, 4.* ea denique omnia, quæ tanquam fructus Spiritus inhabitantis laudat Apostolus, utpote *gaudium, pacem, lenitatem, benignitatem, bonitatem, fidem, mansuetudinem, temperantiam &c. Gal. V, 22. 23.*

§. XLI. Tertium genus est κοινότητα, seu κοινωνία τῶν ἀποστολισμάτων, h. e. ejusmodi operationum, ad quas & Deus inhabitans, & homo inhabitatus, concurrunt. Est enim inter Christum caput, & inter conjunctos cum eodem credentes, communio quædam officii, & operum, quæ ex officio sacerdotali & regio promanant. *Apoc. I, 5. 6.* Per hanc igitur cum Christo conjunctionem omnia valemus, *Phil. VI, 13.* possumus carnem nostram crucifigere, *Gal. V, 24.* mundum vincere, *Job. XVI, 33. 1. Job. V, 4. 5.* Diabolum fugare, *Jac. IV, 7.* Per hanc quoque Christus in nobis per Spiritum S. orat, sacrificat, docet, vincit, regnat, dum vel talia per nos efficit, vel

vel nos ad talia facienda impellit. *Rom. VIII, 26. 1. Petr. II, 5. 9. 2. Cor. VIII, 3. Eph. VI, 20. seq. Rom. VIII, 37. Rom. IV, 27. Apoc. V, 10.*

§. XLII. Cave autem, hæc extendas (a.) ad *operationes mere divinas*, realemque illarum productionem, cujusmodi sunt creatio, & providentia. Neque enim ideo, quod communionem habemus cum Patre, cum eodem ad instar Filii, in sustentando hoc universo, cooperamur, *Jo. V, 17. (b.) Ad actiones ἡλασμάς, & mediatorias*, quemadmodum e Pontificiis *Salmeron eo* progreditur, ut statuat, Mariam, *τὴν θεοτόκον*, cooperatam fuisse cum Christo in negotio redemptionis, quoniam secundum illud *1. Job. 1, 3. κοινῶν* habemus cum Christo. Obstat hic sæpius laudati Rappolti non contemnenda regula: *Ad communionem operum ἡλασμάων, vel realem illorum efficientiam, sociasque quasi operas cum servatore nostro, hæc trahere, est Scripturæ de communionem mystica agentis abuti testimoniis.*

§. XLIII. Quibus ita disputatis, vereor, ut cum formulis caute, sobrieque loquendi, conciliari possit glossa, per quam in Progr. quædam natal. verba Pauli *Eph. III, 17. Christus habitat per fidem in cordibus nostris*, sic declarantur, Christum concipi, nasci, pati, mori, vivere, *in cordibus nostris*. Utut enim Auctor ista in suis ad *Magnif. Dn. D. P. E. Löschherum* responsoriis de *applicatione* omnium istorum beneficiorum velit intelligi, recte tamen modo laudatus Theologus contra monuit, hoc pacto Unionem *relativam*, quæque ad justificationem spectet, cum *spirituali, & mystica*, quæ ad sanctificationem referri debebat, confundi.

§. XLIV. Enim vero (1.) Scriptura istis loquendi modis non utitur. Christum *in nobis formari* legimus, scilicet per expressionem doctrinæ, ac morum, *Gal. IV, 19. concipi & nasci*, non legimus. Queritur Apostolus, Christum crucifixum esse in Galatis, *Gal. II, 1. verum non inhabitatis*,
D fed

sed potius evacuatis a Christo Gal. V, 4. coll. Ebr. VI, 6. Quam quidem interpretandi rationem B. Lutherus suo in Commentario fortioribus argumentis firmavit, quam quibus solvendis δ *ἀντιδωκός* par esse possit. Et vero quid istud sibi vult: *Christum inhabitantem mori in nobis? Vivere Christum in nobis*, testatur Apostolus, Gal. I, 20. *mori eum in nobis*, non testatur. Flosculus ergo est non e Pauli, sed *Mysticorum* hortis petitus, tanto quidem studiosius fugiendus, quanto aptior est ad peregrinam ingenerandam sententiam. Ceterum quidem est, *Christi mortem nobis imputari*; sed enim propterea Christus in Scriptura non dicitur *mori in nobis*; sed nos mortui dicimur *cum Christo*. Quod si (2.) $\tau\acute{o}$ *Christum in nobis mori*, pro voluntate $\tau\acute{o}$ *ἀντιδωκός*, de applicatione, & fructu mortis Christi, accipi debet, tum non video, qui possit ex *gratia inhabitante*, & ex *Eph. III, 17*. deduci. *Applicatio* enim illa, & imputatio fit in momento, & *actu justificationis*. Ubi enim homo peccator postulat violatæ legis divinæ, & reus pronuntiatur mortis, ac æternæ damnationis, confugit ille ad Christum, reatumque omnem a se collectum, in hunc devolvit, illius contra utramque obedientiam, adeoque & passionem, ac mortem, sibi appropriat per fidem. Hinc causam dicere jussus: fateor, inquit, reum me esse violatæ legis, & æternæ mortis: sed illa jam morte defunctus sum per Christum; *quocumque crucifixus sum, & mortuus*, Gal. II, 19. 2. Cor. V, 14. Porro, quam ego legi debebam obedientiam, per me vero præstare non poteram, hanc præstiti per Christum, hujusque obedientiam numeris omnibus absolutam, mihi vindico, adeoque *in Christo & cum Christo* legem implevi, Rom. V, 19. Gal. IV, 4. Hoc factio absolvitur a reatu peccator, eique adjudicatur vita æterna, quia nihil est condemnationis (non *in quibus* est Christus, sed) in iis, qui sunt *in Christo Jesu* Rom. VIII, 1. coll. 2. Cor. V, 21. In actu

actu igitur *justificationis*, & quoad *merita* Christi, patiendo & moriendo parata, *nobis sunt applicanda*, Christus, ut sic loquar, nihil agit per inhabitationem *in nobis*; adeoque nec *patitur*, aut *moritur in nobis*; sed *nos omnia agimus in Christo*, & *cum Christo*, quocum & *morimur*, & *vivimus* 2. *Tim. II, 11. 12.* Neque enim subjectum *justificationis* est homo a Deo *inhabitarus*, sed *impius Rom. IV, 4.* utut credens, & cum Christo, Paraclete suo, coram Deo, iudice, comparens: nec inhabitationis beneficium *præcedit*, aut *ingreditur* nostram cum Deo reconciliationem, sed *sequitur*. (3.) Si commode, ac sobrie dici potest, Christum *propter suam in nobis inhabitationem* per fidem, *concipi, nasci, mori &c. in nobis* tum sequitur, formulas illas ad aliquod antea recensitorum generum revocari debere. At enim ad *καταποίησιν* reduci non possunt, quod *πρόδηλον* est. Neque etiam ad *κοινοποίησιν*, quia nec *nos cum Christo*, nec *Christum nobiscum*, sed *Christus in nobis*, mori dicitur. Ergo ad *ιδιοποίησιν*, quo etiam Ipsius Auctoris interpretatio propendere videtur. At vero, quicquid ad *ιδιοποίησιν*, e gratia inhabitante resultantem, spectat, id per se, & *formaliter* est hominum, per *appropriationem* vero est Christi, utpote, quando *potari, cibari, vestiri, ejici, visitari, vexari* suis in membris dicitur. Sequeretur igitur *τὸ nasci, mori*, quo de loquimur, *nostrum* esse formaliter, non *Christi*, vel etiam *nobis nascentibus*, & morientibus Christum ipsum nasci, ac mori. Optarim igitur, omitti has formulas, quæ sequiorem sensum non tam admittunt, quam necessitate quadam ingenerant, quibusque Mysticos delectari, & male sanas sententias aliis propinare, jam constat.

§. XLV. Sat multa de communionem fidelium CUM DEO: Videamus nunc etiam, sed paucis, de communionem fidelium INTER SESE. Atque hæc quidem ab *unitate capitum*, quocum conjuncti sunt, & *unitate Spiritus*, a

quo gubernantur, dependet. Enimvero inter Titii & Sempronii manus nulla datur naturalis communio, quoniam nec eidem capiti sunt junctæ, nec ab eodem Spiritu animantur. Datur vero inter Titii dextram, & sinistram, ob unitatem capitis, & unitatem animæ, communio. Itaque nec inter Christianos, & ethnîcos datur spiritualis communio. Quid enim justitiæ cum injustitia: Luci cum tenebris: Christo cum Belial? siquidem nec eidem capiti adherent, nec ab eodem Spiritu gubernantur. Fideles autem omnes arctissime sunt copulati cum Christo, ab ejusque reguntur, & quasi animantur Spiritu. Hi ergo mutua quadam communione fruuntur, ac gaudent.

§. XLVI. Enimvero Christus, secundum utramque naturam, divinam & humanam, ad cœtum, quem suo sibi sanguine peperit, relatus, *caput* est Ecclesiæ, quæ invicem est corpus ejus, & plenitudo ejus, qui omnia in omnibus adimplet. Uti vero capitis naturalis, proprie ac formaliter sumpti, duo sunt officia, primo, ut *in totum corpus influat*, illudque diffusis a se spiritibus animet: deinceps, ut *regat, protegat, & gubernet* corpus, ita & Christus (1.) *in corpus suum*, quod est Ecclesiæ, & omnia ejus membra *influit*, & vim, ac virtutem suam per eadem diffundit. Quod ipsum vero fit, duplici ratione: (a.) moraliter; (b.) physice. *Moraliter* influit suis meritis, per quæ acquisivit hominibus dona gratiæ. Unde DEUS benedixisse dicitur credentibus omni benedictione spirituali in cœlestibus per Christum, *Eph. I, 3.* *Physice* vero influit, dum Spiritum, ejusque dotes, impertit, actiones, & habitus supernaturales, utpote pias cogitationes, sancta desideria, fidem, spem & charitatem, erga DEUM & proximum, in iis producit.

§. XLVII. Deinceps (2.) *gubernat quoque, regitque* Ecclesiam, & singula Ecclesiæ membra, dum eidem non modo

modo de idoneis Episcopis, Doctoribus, & Pastoribus prospicit, sed & aliquando fines illius amplificat, credentes in agnita veritate confirmat, a peccatis contra conscientiam retrahit, cribrationi nonnunquam exponit, e molestiis & angustiis eripit, charitate mutua coniungit, sapienter omnia in Ecclesia ordinat, tandemque ad suam gloriam & electorum salutem componit, ac dirigit, *Eph. IV, 11. 12. seq.*

§. XLVIII. Inluit vero, & gubernat cum per se ipsum, tum per *Spiritum*, cuius utut variæ sint, & excellentes dotes, unus tamen est, manetque *Spiritus*. *Divisiones enim donorum sunt, sed idem Spiritus: & divisiones ministeriorum sunt, at idem Dominus: & divisiones operationum sunt, sed idem est Deus, efficiens omnia in omnibus. Unicuique vero datur manifestatio Spiritus, ad id, quod expedit: nam huic quidem per Spiritum datur sermo sapientia, alii vero sermo scientia, secundum eundem Spiritum: alii vero fides, per eundem Spiritum &c. Sed omnia hæc efficit unus ille, & idem Spiritus. 1. Cor. XII, 4. 5.*

§. XLIX. Atque hic quidem influxus Christi, per Spiritum, efficit, ut fideles non solum *capiri* suo, sed & *sibi-metipsis* adhæreant, sanctissimoque societatis vinculo inter se copulentur. Uti enim corporis, proprie sic dicti, & naturalis, membra, multis licet articulis distincta, una tamen compage omnia continentur; sic etiam, plures licet numero, fideles, cum locorum, tum temporum spatiis a se invicem sejuncti, uno corpore, quod est Ecclesia, comprehenduntur. *l. c.*

§. L. Vinculum autem, quo copulantur, est geminum. Alterum est (a.) *consensio in fide*, illa præcipue parte, quæ spectat ad fundamentum. Una enim fides est, utroque instrumento, Veteri, Novoque, proposita, *Eph. IV, 5.* Siquidem credimus per gratiam Domini nostri, Jesu Christi,
salvi

30 DE COMM. FIDEL. CUM DEO, ET INTER SESE.

salvi fieri, sicut Patres. *Act. XV, 11.* Quorsum respicit Ecclesiæ hymnus: *Die gantze Christenheit auff Erden hält in einem Sinne gar eben.* Externa vero doctrinæ salutaris professio, hoc minus est excludenda, quod Apostolus conceptis verbis scribit: *Quum habeamus eundem Spiritum fidei, nos etiam credimus, quapropter & loquimur. 2. Cor. IV, 13.* Alterum est (b.) *cooperatio in Charitate.* Uti enim ejusdem corporis naturalis membra se mutuo amant, & ex amore custodiunt, juvant, ornant, nutriunt; & uno dolente, vel lætante, reliqua simul vel dolent, vel lætantur; ita & Christiani utramque sociorum fortunam una ferunt, & cum dolentibus dolent, cum gaudentibus gaudent, seque mutuo sublevant, & charitatis officiis certant, & sancto quodam consensionis, & amicitiaæ fœdere copulantur.

T A N T U M .

Th. 1379

ULB Halle

002 422 239

3

5b,

M. C.

Q. D. B. V.
DE

29

COMMUNIONE FIDELIUM CUM DEO, ET INTER SESE,

(Von der Gemeinschaft der Gläubigen mit Gott, und sich selbst untereinander.)

PRÆSIDE
DN. GOTTLIEB WERNSDORFIO,
S.S. THEOL. DOCT. ET PROF. PUBL. ALUMN. SAXON.
EPHORO, COLLEGIIQUE SUI H. T. DECANO,
DOMINO, PRÆCEPTORE, ATQVE PATRONO SUO, OMNI
HONORIS ATQVE OBSERVANTIÆ CULTU ÆTER-
NUM DEVENERANDO,
AD DIEM XXV. OCTOBR. A. R. S. cId Id cc ix.
E CATHEDRA DIVI LUTHERI
OLIM PUBLICE DISSERUIT
AUCTOR
M. JOANNES PAULUS DOERFFELIUS,
PLAVIA-VARISCUS.

VITEMBERGÆ, PRELO EICHSFELDIANO.
1735.

(4.)